

В. І. ОЛЕЩЕНКО,
кандидат географічних наук

ЗВЕРТАЄМОСЯ ДО ВИТОКІВ

Сучасні проблеми екологічного права, перспективи підвищення ефективності державної політики та вітчизняного законодавства у цій сфері через призму його історичного розвитку, шляхи удосконалення нормотворчої та правозастосовної практики, систематизації законодавства в умовах посилення глобалізаційних процесів, європейської інтеграції України, децентралізації владних повноважень, розширення сфери та посилення відповідальності місцевого самоврядування, зростання ролі громадськості, а також пов'язані з цим численні інші актуальні проблеми всебічно обговорено учасниками **Всеукраїнської науково-практичної конференції «Екологічне законодавство України через призму його історичного розвитку»**, проведеної Інститутом держави і права імені В. М. Корецького НАН України з нагоди 60-річчя Закону «Про охорону природи Української РСР».

Наукове зібрання відбулося 9 квітня 2021 р. у змішаному, переважно дистанційному, режимі за участю близько 50 провідних вчених, фахівців у галузі екологічного права як з числа наукових працівників відділу проблем аграрного, земельного, екологічного та космічного права Інституту, так і вчених з інших наукових установ, викладачів усіх університетів України, у складі яких працюють відповідні кафедри, відділи, що проводять систематичні наукові дослідження у сфері екологічного права. Активно долучились до обговорень численні практикуючі юристи, аспіранти, інші молоді вчені.

У доповідях та у ході їх обговорення, в загальних дискусіях учасниками конференції відзначено особливу історичну роль ухваленого 30 червня 1960 р. Закону «Про охорону природи Української РСР», який, з урахуванням раніше набутого досвіду правового забезпечення та вирішення природоохоронних завдань, заклав основні підвалини подальшого розвитку природоохоронного законодавства нашої держави, що з часом трансформувалось в екологічне, для прискорення формування системи державного управління та нормативно-правового регулювання в галузі охорони природи, забезпечення комплексного, раціонального використання усіх природних ресурсів.

Учасники конференції проаналізували структуру, зміст Закону, його місце в системі законодавства як союзної держави, так і України. Наголошено на визначальній ролі Закону у забезпеченні спрямування уваги та консолідації зусиль державних органів України та громадськості на попередження виникнення та на належне, комплексне вирішення проблем охорони та раціонального використання земель, надр, атмосферного повітря, вод, лісів, рослинного і тваринного світу, інших природних ресурсів. Докладно обговорено також

роль Закону в забезпеченні розвитку відповідного нового наукового напрямку у вітчизняному правознавстві. Про цю особливу роль свідчать обсяг та результати виконаних раніше та після ухвалення Закону наукових досліджень, монографії, інші наукові публікації, підручники, захисти кандидатських та докторських дисертацій. Законом було забезпечено умови не лише для утвердження та плідного розвитку комплексної галузі права – екологічного права, вирішення на науково-правовій основі відповідних актуальних проблем, а й для поступового формування ефективної інфраструктури для подальшого розвитку відповідних досліджень, підготовки кадрів, як наукових, так і для потреб інших сфер діяльності.

Учасниками Конференції було наголошено також на вагомій ролі Закону у стимулюванні громадської активності, діяльності Українського товариства охорони природи, забезпеченні участі громадськості у здійсненні екологічного контролю, врахування громадських інтересів при вирішенні найважливіших питань розвитку держави. Значний інтерес учасників конференції викликали результати архівної розвідки, проведеної з метою вивчення та пошуку документальних підтверджень фактів з історії ініціювання, практики підготовки, проведення обговорення в державних органах, з громадськістю законопроекту, а також щодо ухвалення цього Закону.

Цілком обґрунтовано було наголошено, що цей Закон можна вважати вірцевим з точки зору юридичної техніки. Усі його норми викладені лаконічно, однозначно зрозуміло і при цьому так, щоб сформувані достатній простір для розвитку на їх основі відповідного підзаконного регулювання.

Особливо детально обговорено роль і значення основних засад і практики реалізації цього Закону, а також інших, ухвалених у подальшому, на його виконання нормативно-правових актів при формуванні основних положень та прийнятті нині чинного Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р.

Значна увага була приділена обговоренню перспектив розвитку екологічного права та відповідного законодавства в контексті забезпечення сталого розвитку України, удосконалення державної екологічної політики, механізмів забезпечення та захисту екологічних прав людини, гармонійного поєднання публічних та приватних інтересів у екологічній сфері, адаптації законодавства України до права Європейського Союзу.

Учасники Конференції дійшли висновку щодо важливості забезпечення подальшого детального й виваженого вивчення вітчизняного історичного досвіду розвитку екологічного права, практики нормотворення, правозастосування у цій сфері, механізмів урахуванням при цьому змін пріоритетів світової геополітики, вітчизняної державної політики, необхідності прискорення досягнення Україною визначених цілей сталого розвитку.

Матеріали Конференції опубліковано окремим виданням¹. При цьому, до збірника включено не лише доповіді учасників Конференції, а й факсимільні

копії Закону «Про охорону природи Української РСР» в редакції при його прийнятті у 1960 р., а також у редакції з урахуванням змін, внесених 25 червня 1964 р. та 23 грудня 1970 р., що була опублікована окремим виданням у 1971 р. і була чинною до 1 липня 1991 р. Адже ці джерела з плином часу стали малодоступними для багатьох дослідників.

1. Екологічне законодавство України через призму його історичного розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до 60-річчя Закону «Про охорону природи Української РСР» (м. Київ, 09 квітня 2021 р.). Київ: Наукова Столиця, 2021. 220 с.